ОБЛІКОВІ ТА ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ СПРАВЛЯННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ

ACCOUNTING AND TAX ASPECTS OF COLLECTION OF THE ENVIRONMENTAL TAX

У статті розглянуто основні аспекти справляння екологічного податку. Досліджено вплив екологічного оподаткування на збереження навколишнього середовища, поліпшення екологічної ситуації та роль екологічного податку у фінансуванні природоохоронних заходів. Звернено увагу на ризики екологічного оподаткування, які пов'язані зі зниженням платоспроможності і фінансової стійкості платників екологічного податку – забруднювачів зовнішнього середовища. Розглянуто класифікацію екологічних податків залежно від того, на які цілі спрямовуються суми, отримані внаслідок справляння цих обов'язкових платежів. Досліджено сутність екологічного податку, який справляється в Україні. Проведено аналіз норм Податкового кодексу України, які регулюють об'єкт оподаткування екологічним податком. Досліджено фактори, що впливають на суму екологічного податку, яку слід сплатити до бюджету. Запропоновано під час справляння екологічного податку застосовувати пільги, пов'язані зі спорудженням очисних споруд та встановленням очисного обладнання. Розглянуто окремі аспекти бухгалтерського обліку екологічного податку.

Ключові слова: екологічний податок, загальнодержавний обов'язковий платіж, фінансування природоохоронних заходів, податкова пільга, бухгалтерський облік екологічного податку.

В статье рассмотрены основные аспекты взимания экологического налога.

Исследовано влияние экологического налогообложения на сохранение окружающей среды, улучшение экологической ситуации и роль экологического налога при финансировании природоохранных мероприятий. Обращено внимание на риски экологического налогообложения, связанные со снижением платежеспособности и финансовой устойчивости плательщиков экологического налога – загрязнителей окружающей среды. Рассмотрена классификация экологических налогов в зависимости от того, на какие цели направляются суммы, полученные в результате взимания этих обязательных платежей. Исследована сущность экологического налога, взимаемого в Украине. Проведен анализ норм Налогового кодекса Украины, которые регулируют объект налогообложения экологическим налогом. Исследованы факторы, влияющие на сумму экологического налога, которую следует уплатить в бюджет. Предложено при взимании экологического налога применять льготы, связанные с сооружением очистных сооружений и установкой очистного оборудования. Рассмотрены отдельные аспекты бухгалтерского учета экологического налога.

Ключевые слова: экологический налог, общегосударственный обязательный платеж, финансирование природоохранных мероприятий, налоговая льгота, бухгалтерский учет экологического налога.

УДК 657:336.02

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct52-32>

Занько Б.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної
служби України

Zanko Borys

University of the State Fiscal Service
of Ukraine

The article considers the main aspects of collecting environmental tax. Collection of environmental taxes is one of the means that can restrain the process of deteriorating environmental conditions, and in some cases improve the environmental situation. The article also examines the impact of environmental taxation on improving the environmental situation. The role of the environmental tax at financing of nature protection measures is considered. There are critical remarks of some scientists who point out that the availability of revenues from the environmental tax is not a guarantee of sufficient funding for environmental measures. Attention is paid to the risks of environmental taxation, which are associated with reduced solvency and financial stability of environmental taxpayers who pollute the environment. The classification of environmental taxes is considered, which is built depending on the purposes for which the amounts received as a result of taxation are directed. The essence of the environmental tax levied in Ukraine is investigated. The article analyzes the norms of the Tax Code of Ukraine, which regulate the object of taxation with an environmental tax. Factors influencing the amount of environmental tax to be paid to the budget are studied. First of all, these are the factors that lead to an increase in the tax base. In addition, higher environmental tax rates, which are set by the Tax Code of Ukraine for more hazardous pollutants, also affect the amount of environmental tax to be paid to the budget. The amount of environmental tax paid to the budget is also increased by special coefficients used in calculating the tax liability. It is proposed to apply tax benefits related to the construction of treatment facilities and the installation of treatment equipment when collecting environmental tax. The essence of the proposed environmental tax benefits is that the environmental taxpayer will be able to reduce part of the tax liability. This reduction is carried out by the amount of depreciation of fixed assets, which directly carry out the treatment of pollutant emissions into the atmosphere, discharges of pollutants into water bodies, etc. Some aspects of environmental tax accounting are considered.

Key words: environmental tax, national mandatory payment, financing of environmental measures, tax benefits, accounting of environmental tax.

Постановка проблеми. На тривалість життя людей впливає забезпеченість чистим повітрям, незабрудненою водою та здоровою їжею. Наявність цих безцінних ресурсів пов'язана зі станом навколишнього середовища, яке з плином часу все більше страждає від господарської діяльності людства. Внаслідок ведення господарської діяльності утворюються забруднюючі речовини, які негативно впливають на навколишнє природне середовище. Певною мірою стримати процес погіршення екологічних умов, а інколи навіть

поліпшити екологічну ситуацію дасть змогу впровадження екологічного податку.

Таким чином, актуальним є дослідження податкового законодавства України стосовно справляння екологічного податку, удосконалення механізму оподаткування цим податком і ведення його обліку. Це сприятиме як наповненню бюджету, так і збереженню навколишнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні аспекти справляння та відображення у бухгалтерському обліку екологічного податку

були розглянуті протягом останніх років у значній кількості публікацій. Серед них доцільно виділити праці, у яких розглядаються різні аспекти екологічного податку такими науковцями, як Л.С. Григорович, В.Ю. Драчук, Н.М. Матвійчук, О.Є. Найдено, А. Нікітішин, Т.Ф. Плахтій, Я.В. Самусевич, А.Ю. Семенов, О.С. Скопова, М.В. Солодуха, І.А. Теницька, Ю.О. Швець.

Віддаючи належне науковим напрацюванням цих учених, слід відзначити, що питання справляння та обліку екологічного податку розглянуто не повною мірою, а тому воно потребує подальшого наукового дослідження. Так, подальшого наукового дослідження потребують питання надання податкових пільг під час справляння екологічного податку, які здатні заохочувати платників цього податку до спорудження очисних споруд або придбання очисного обладнання.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження законодавства, яке регулює справляння та облік екологічного податку, у тому числі дослідження питання надання податкових пільг під час справляння екологічного податку, які здатні заохочувати платників цього податку до спорудження очисних споруд або придбання очисного обладнання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Збільшення населення на планеті Земля, зростання потреб людей у їжі, одязі та інших товарах і послугах, які необхідні для забезпечення їхньої життєдіяльності, супроводжується розвитком промислового виробництва. Зростання обсягів промислового виробництва досить часто призводить до погіршення екологічної ситуації. Одним із засобів, які можуть стримати процес погіршення екологічних умов, а в певних випадках і поліпшити екологічну ситуацію, є справляння екологічних податків.

Такої думки дотримуються, зокрема, Ю.О. Швець та Л.С. Григорович. Вони звертають увагу на те, що застосування екологічного податку в зарубіжних країнах є ефективним. Це приводить до зниження викидів у навколишнє середовище та покращення його стану, заохочує суб'єктів господарювання застосовувати новітні безвідходні технології і стимулює інноваційний розвиток держави [1, с. 490].

Окремі науковці звертають увагу на те, що наявність надходжень від справляння екологічного податку не є гарантією достатнього фінансування природоохоронних заходів. Так, Н.М. Матвійчук стверджує, що екологічний податок не відіграє ролі інструмента фінансування природоохоронних заходів, оскільки зі збільшенням надходжень від оподаткування фінансування природоохоронних заходів упродовж аналізованого періоду зменшувалося, і навпаки [2, с. 449].

Подібну думку висловлює і О.С. Скопова, яка робить висновок, що екологічні платежі відіграють незначну роль у фінансовому забезпеченні

відтворення природних ресурсів, і для забезпечення необхідного рівня охорони навколишнього природного середовища їх недостатньо. Таким чином, свою компенсаційну роль екологічні платежі не виконують [3, с. 115].

Незважаючи на це, сам факт справляння екологічних податків певною мірою стримує потенційних забруднювачів навколишнього середовища від скидання забруднюючих речовин у водойми або від здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Разом із цим витрати на сплату екологічних податків негативно впливають на фінансовий стан підприємств, які є платниками таких податків. Так, А. Нікітішин звертає увагу на потенційні ризики екологічного оподаткування, які можуть проявлятися у зниженні платоспроможності і фінансової стійкості забруднювачів зовнішнього середовища; ускладненні виконання такими забруднювачами податкового законодавства; неможливості зменшити повністю або частково свої податкові зобов'язання перед бюджетом щодо сплати екологічних податків [4, с. 134].

Однією з можливих класифікацій екологічних податків є їх класифікація залежно від того, на які цілі спрямовуються суми, отримані внаслідок справляння цих обов'язкових платежів. Заслужують на увагу пропозиції Я.В. Самусевич, А.Ю. Семенова та М.В. Солодухи, які, враховуючи основні цілі використання отриманих доходів, вважають за доцільне поділяти екологічні податки на такі види, як:

- 1) стимуляційні податки (які стимулюють екологічну поведінку природокористувачів);
- 2) збори на покриття затрат (які покривають затрати на відновлення екології і на моніторинг та контроль стану довкілля);
- 3) податки, що підвищують доходи (які поповнюють державний бюджет) [5, с. 65].

В Україні, як і в багатьох інших країнах світу, також запроваджено екологічне оподаткування. Вітчизняний екологічний податок має свої особливості, що проявляється в його об'єктах оподаткування. Відповідно до пп. 14.1.57 ст. 14 Податкового кодексу України екологічний податок – загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з:

- фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря;
- скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин;
- розміщення відходів;
- фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року [6].

На суму екологічного податку, яку слід сплачувати до бюджету в Україні, можуть впливати кілька факторів. Насамперед це фактори, що призводять до збільшення бази оподаткування. Наприклад,

чим більший обсяг певної забруднюючої речовини викидається стаціонарним джерелом забруднення в атмосферне повітря, тим більшою буде база оподаткування щодо цієї речовини (причому одним підприємством у звітному (податковому) періоді в атмосферне повітря може викидатися багато різних видів забруднюючих речовин, які оподатковуються екологічним податком).

Зауважимо, що за викиди стаціонарними джерелами забруднення в атмосферне повітря для більш небезпечних забруднюючих речовин Податковий кодекс України встановлює більш високі ставки екологічного податку, що є цілком виправданим.

Суму екологічного податку, що сплачується до бюджету, збільшують також коефіцієнти, які застосовуються під час розрахунку податкового зобов'язання. Приміром, якщо суб'єкт господарювання скидає забруднюючі речовини у такі замкнені водойми, як ставки і озера, то під час розрахунку податкового зобов'язання з екологічного податку слід застосовувати коефіцієнт 1,5 (в інших випадках коефіцієнт дорівнює 1), що встановлено п. 249.5 ст. 249 Податкового кодексу України [6].

Під час розрахунку податкового зобов'язання з екологічного податку за розміщення відходів у навколишньому природному середовищі також застосовуються коефіцієнти. Якщо відходи розміщено у межах населеного пункту чи на відстані менш ніж 3 км від таких меж, то коефіцієнт становить 3; якщо ж відходи розміщено від меж населеного пункту на відстані 3 км і більше, то коефіцієнт дорівнює 1, що встановлено п. 246.5 ст. 246 Податкового кодексу України [6].

Отже, під час справляння екологічного податку в Україні враховуються фактори, які збільшують загрозу забруднення навколишнього середовища. У разі наявності таких факторів розрахунок податкового зобов'язання з екологічного податку цілком виправдано здійснюється із застосуванням коефіцієнтів, які збільшують суму податку, що підлягає сплаті до бюджету.

Щодо необхідності реформування порядку справляння екологічного податку відзначимо таке. У різних країнах проведення реформ у частині справляння екологічних податків може здійснюватися з різною метою. Я.В. Самусевич, М.В. Солодуха та І.А. Теницька з урахуванням світового досвіду пропонують екологічні податкові реформи за метою реалізації поділяти на два такі види:

1) податкові реформи, які мають економічні цілі:

- досягти зростання бюджетних доходів;
- сприяти зміні структури та умов виробництва;
- компенсувати витрати на утримання природних ресурсів;

2) податкові реформи, які мають екологічні цілі:

- знизити забруднення навколишнього середовища;

– досягти збереження природних ресурсів;

– сприяти підтримці біорозмаїття [7, с. 173].

Інколи зміни у порядку справляння податку дають змогу досягти як економічних цілей (зростання бюджетних доходів), так і цілей екологічних (зниження рівня забруднення навколишнього середовища). Приміром, ставки екологічного податку збільшено. Одна частина платників екологічного податку сплатить цей податок, виходячи з нових, більш високих ставок, що сприятиме зростанню бюджетних доходів. Інша частина платників вважатиме за краще встановити нове очисне обладнання, завдяки чому може знизитися сума податку, що сплачується до бюджету, але при цьому знизиться рівень забруднення навколишнього середовища.

Окремі науковці пропонують збільшити кількість об'єктів, які підлягають екологічному оподаткуванню. Так, О.Є. Найденко, урахувавши те, що Україна є аграрною країною, пропонує врахувати досвід країн ЄС та запровадити податок на добрива та пестициди [8, с. 631].

Проте збільшення кількості об'єктів оподаткування екологічним податком, підвищення його ставок чи розширення його бази оподаткування у кінцевому результаті зменшує привабливість організації та ведення бізнесу, оскільки з підвищенням податків все менше прибутку буде залишатися власнику бізнесу. Тому у разі підвищення екологічного податку треба враховувати не лише те, що великий розмір екологічного податку буде стримувати забруднювачів навколишнього середовища, але й те, що це може призвести до збільшення кількості збиткових підприємств, скорочення виробництва, росту безробіття.

Якщо виходити з того, що пріоритетом екологічного оподаткування є не поповнення бюджету, а екологічні цілі (зокрема, збереження навколишнього середовища), то для досягнення цих цілей доцільно під час справляння екологічного податку запровадити механізм стимулювання платників, які вкладають кошти в екологічні програми, що передбачають встановлення на підприємствах очисних споруд і обладнання.

Одним із можливих шляхів, який дає змогу стимулювати підприємства та інші суб'єкти господарювання встановлювати очисні споруди, є застосування податкових пільг. Як встановлено податковим законодавством, податковою пільгою є передбачене, зокрема, податковим законодавством або звільнення платника податку від обов'язку щодо нарахування та сплати податку, або сплата платником податку в меншому розмірі за наявності підстав, визначених п. 30.2 ст. 30 Податкового кодексу України. А в цьому пункті однією з підстав для надання податкових пільг названо характер та суспільне значення здійснюваних платниками податків витрат [6].

Безумовно, здійснення заходів щодо посилення екологічної безпеки має надзвичайно важливе значення для нашої країни. Тому витрати, які платники податків несуть на фінансування заходів екологічної безпеки, мають важливе суспільне значення, відповідно, платникам податків, які несуть витрати на такі заходи, можуть надаватися податкові пільги.

Прикладом таких суспільно значущих витрат можуть бути, зокрема, витрати на встановлення обладнання, яке забезпечує очищення скидів забруднюючих речовин, що потрапляють у водні об'єкти, або обладнання, яке очищує викиди забруднюючих речовин, що потрапляють в атмосферне повітря.

Для заохочення суб'єктів господарювання, які є платниками екологічного податку, у спорудженні очисних споруд та встановленні очисного обладнання пропонуємо надавати таким платникам пільгу з екологічного податку з урахуванням такого:

1) якщо платник екологічного податку нарахував податкове зобов'язання з цього податку, пов'язане, наприклад, із викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря, які здійснюються стаціонарними джерелами забруднення, то такий платник може зменшити частину нарахованої за квартал суми податкового зобов'язання з екологічного податку на суму амортизації основних засобів, які безпосередньо здійснюють очищення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;

2) зменшити суму податкового зобов'язання з екологічного податку можна лише частково – прирізом, лише на 30% від тієї частини податкового зобов'язання, яке нараховується за звітний (податковий) квартал за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Під час визначення суми амортизації основних засобів, які безпосередньо здійснюють очищення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, яка може бути врахована у часткове зменшення податкового зобов'язання з екологічного податку, враховується лише амортизація, яка нарахована за місяці, що відносяться до відповідного податкового (звітного) кварталу. Тобто податкове зобов'язання за I квартал звітного року, яке нараховано за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря у цьому кварталі, може бути зменшено виключно на суму амортизації основних засобів, які безпосередньо здійснюють очищення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, що нараховані за місяці цього кварталу (січень, лютий та березень). Якщо нарахована за такими основними засобами амортизація перевищує 30% від тієї частини податкового зобов'язання, яке нараховується за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, то до зменшення податкового зобов'язання приймаються лише суми амортизації

в межах 30%. При цьому сума амортизації, не врахована у зменшення податкового зобов'язання з екологічного податку, на майбутні звітні (податкові) квартали не переноситься;

3) платники екологічного податку, які ведуть бухгалтерський облік відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, нараховані і відображені у системі бухгалтерського обліку суми амортизації можуть використати під час застосування зазначеної вище податкової пільги. Фізичним особам – підприємцям, які не зобов'язані вести бухгалтерський облік, доцільно дозволити за зменшення суми податкового зобов'язання з екологічного податку враховувати суму амортизації основних засобів, яка розраховується (нараховується) відповідно до п. 138.3 ст. 138 Податкового кодексу України.

Варто також відзначити, що податкове законодавство вже давно передбачає можливість нарахування амортизації основних засобів для податкових цілей фізичними особами – підприємцями, які не зобов'язані вести бухгалтерський облік. Так, фізичні особи – підприємці, які перебувають на загальній системі оподаткування, за власним бажанням мають право включити до складу витрат, що пов'язані з їхньою господарською діяльністю, амортизаційні відрахування, при цьому амортизації за прямолінійним методом з дотриманням мінімально допустимих строків амортизації підлягають, зокрема, витрати як на придбання основних засобів, так і на їх самостійне виготовлення, що встановлено пп. 177.4.6, пп. 177.4.7 та пп. 177.4.9 ст. 177 Податкового кодексу України [6]. Подібний підхід щодо нарахування амортизації основних засобів могли б використовувати фізичні особи – підприємці, які є платниками екологічного податку та хочуть зменшити суму податкового зобов'язання з цього податку на суму амортизації основних засобів, які використовуються як очисні споруди та очисне обладнання.

Зменшення суми податкового зобов'язання з екологічного податку на суму амортизації основних засобів пропонуємо здійснювати у Податковій декларації екологічного податку. У цьому разі у бухгалтерському обліку слід нараховувати ту суму екологічного податку, яка буде сплачуватися до бюджету (тобто після зменшення на суму амортизації основних засобів).

Під час відображення у бухгалтерському обліку екологічного податку слід врахувати, зокрема, норми п. 18 П(С)БО 16 «Витрати», в якому встановлено, що податки (крім тих податків, які включаються до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)) відносяться до адміністративних витрат [9]. Отже, підприємство може відобразити нарахування екологічного податку за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати»

у кореспонденції з кредитом субрахунку 641 «Розрахунки за податками».

Стосовно нарахування у бухгалтерському обліку екологічного податку Т.Ф. Плахтій та В.Ю. Драчук цілком слушно зауважують, що витрати, пов'язані з нарахування екологічного податку, відносяться до того періоду, за який вони нараховуються, при цьому їх, як правило, слід нараховувати останнім днем звітного періоду, незважаючи на те, що сплата податку відбудеться вже в наступному періоді [10, с. 153].

Висновки з проведеного дослідження.

Проведене дослідження дало змогу дійти таких висновків:

1) Справляння екологічного податку в Україні не лише дає змогу поповнювати бюджет, але й стимулює платників екологічного податку здійснювати заходи, спрямовані на збереження навколишнього середовища.

2) Під час справляння екологічного податку в Україні враховуються фактори, які збільшують загрозу забруднення навколишнього середовища. За наявності таких факторів розрахунок податкового зобов'язання з екологічного податку здійснюється із застосуванням коефіцієнтів, які збільшують суму податку, що підлягає сплаті до бюджету.

3) Якщо виходити з того, що пріоритетом екологічного оподаткування є не поповнення бюджету, а екологічні цілі (зокрема, збереження навколишнього середовища), то для досягнення цих цілей доцільно під час справляння екологічного податку запровадити механізм стимулювання платників, які вкладають кошти в екологічні програми, що передбачають встановлення на підприємствах очисних споруд і обладнання. Для заохочення суб'єктів господарювання, які є платниками екологічного податку, у спорудженні очисних споруд та встановленні очисного обладнання пропонуємо надавати таким платникам податкову пільгу з екологічного податку. При цьому податкове зобов'язання з екологічного податку пропонуємо зменшувати на суми амортизації очисних споруд і обладнання, у порядку, який наведено вище.

Враховуючи викладене, перспективи наших подальших досліджень будуть спрямовані на удосконалення порядку справляння екологічного податку і, зокрема, застосування податкових пільг із цього податку. Таким чином, питання справляння екологічного податку є актуальним і до кінця не вирішеним, а тому потребує подальшого наукового дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Швець Ю.О., Григорович Л.С. Екологічний податок як інструмент економіки природокористування. *Економіка та суспільство*. 2017. № 10. С. 488–493. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/85.pdf (дата звернення 23.02.2021).

2. Матвійчук Н.М. Екологічне оподаткування як інструмент фінансування природоохоронних заходів держави. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 445–450. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/12299/1/Matviichuk.pdf> (дата звернення 23.02.2021).

3. Скопова О.С. Рентні платежі та екологічний податок в Україні: історичний аспект. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 36. С. 114–117. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/36_2_2018/23.pdf (дата звернення 23.02.2021).

4. Нікітішин А. Податкове регулювання як інструмент державної екологічної політики. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. № 2. С. 126–137. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2017/02\(91\)/10.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2017/02(91)/10.pdf) (дата звернення 23.02.2021).

5. Самусевич Я.В., Семенов А.Ю., Солодуха М.В. Макроекономічні детермінанти ефективності екологічних податків. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. 2019. № 1. С. 64–70. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/76877/1/Samusevych_ekolohichne_opodatkuvannia.pdf (дата звернення 23.02.2021).

6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-IV (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 23.02.2021).

7. Самусевич Я.В., Солодуха М.В., Теницька І.А. Типологізація екологічних податкових реформ з урахуванням світового досвіду їх реалізації. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 172–176. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=bses_2019_40_33 (дата звернення 23.02.2021).

8. Найденко О.Є. Проблеми екологічного оподаткування та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 627–633. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/17518/1/Найденко_екологія.pdf (дата звернення 23.02.2021).

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 23.02.2021).

10. Плахтій Т.Ф., Драчук В.Ю. Розрахунки за екологічним податком: порядок оподаткування та відображення в системі бухгалтерських рахунків. *Економіка. фінанси. менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 5. С. 143–158. URL: <http://repository.vsu.org/getfile.php/22745.pdf> (дата звернення 23.02.2021).

REFERENCES:

1. Shvets Yu.O., Hryhorovych L.S. (2017) Ekologichniy podatok yak instrument ekonomiky pryrodokorystuvannia [Environmental tax as an instrument of environmental economics]. *Ekonomika ta suspilstvo*. [Economy and society], no. 10, pp. 488–493. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/85.pdf (accessed 23 February 2021).

2. Matviichuk N.M. (2017) Ekologichne opodatkovannia yak instrument finansuvannia pryrodookhoronnykh zakhodiv derzhavy [Ecological management as a financial instrument of the state's environmental protection measures]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. [Global and national economic problems], vol. 15, pp. 445–450. Available at: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/12299/1/Matviichuk.pdf> (accessed 23 February 2021).

3. Skopova O.S. (2018) Rentni platezhi ta ekologichnyi podatok v Ukraini: istorychnyi aspekt [Rent payments and environmental tax in Ukraine: a historical aspect]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. [Black Sea Economic Studies], vol. 36, pp. 114–117. Available at: http://bses.in.ua/journals/2018/36_2_2018/23.pdf (accessed 23 February 2021).

4. Nikitishyn A. (2017) Podatkove rehuliuвання yak instrument derzhavnoi ekologichnoi polityky [Tax regulation as an instrument of state environmental policy]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*. [Foreign trade: economics, finance, law], no. 2, pp. 126–137. Available at: [http://zt.knute.edu.ua/files/2017/02\(91\)/10.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2017/02(91)/10.pdf) (accessed 23 February 2021).

5. Samusevych Ya.V., Semenoh A.Yu., Solodukha M.V. (2019) Makroekonomichni determinanty efektyvnosti ekologichnykh podatkov [Macroeconomic determinants of environmental tax efficiency]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomika»*. [Bulletin of Sumy State University. Economics series], no. 1, pp. 64–70. Available at: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/76877/1/Samusevych_ekologichne_opodatkovannia.pdf (accessed 23 February 2021).

6. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 r. No. 2755-IV (iz zminamy) / Verkhovna Rada

Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed 23 February 2021).

7. Samusevych Ya.V., Solodukha M.V., Tenytska I.A. (2019) Typolohizatsiia ekologichnykh podatkovykh reform z urakhuvanniam svitovoho dosvidu yikh realizatsii [Typology of environmental tax reforms taking into account the world experience of their implementation]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. [Black Sea Economic Studies], vol. 40, pp. 172–176. Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LIN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=bses_2019_40_33 (accessed 23 February 2021).

8. Naidenko O.Ye. (2017) Problemy ekologichnoho opodatkovannia ta shliakhy yikh vyrishennia [Problems of environmental taxation and ways to solve them]. *Ekonomika ta suspilstvo*. [Economy and society], vol. 8, pp. 627–633. Available at: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/17518/1/Найденко_экология.pdf

9. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 «Vytraty»: zatv. nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31 hrudnia 1999 r. No. 318 (iz zminamy). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (accessed 23 February 2021).

10. Plakhtii T.F., Drachuk V.Yu. (2019) Rozrakhunky za ekologichnym podatkom: poriadok opodatkovannia ta vidobrazhennia v systemi bukhhalterskykh rachunkiv [Calculations for environmental tax: the order of taxation and reflection in the system of accounting accounts]. *Ekonomika. finansy. menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*. [Economy. finances. management: current issues of science and practice], no. 5, pp. 143–158. Available at: <http://repository.vsau.org/get-file.php/22745.pdf> (accessed 23 February 2021).